

Валентина РАДКЕВИЧ

Інститут професійно-технічної освіти: перспективи розвитку

Здійснювати фундаментальні та прикладні дослідження проблем педагогіки і психології професійно-технічної освіти, швидко реагувати на запити освітньої практики, потреби виробництва у створенні інноваційних технологій підготовки компетентного виробничого персоналу є провідним у подальшій діяльності наукових співробітників Інституту професійно-технічної освіти АПН України. З цією метою у червні 2008 року в Інституті відбулися структурні зміни, зокрема створено шість лабораторій: лабораторія змісту професійної освіти і навчання; лабораторія методик професійної освіти і навчання; лабораторія управління професійно-технічною освітою; лабораторія професійного навчання на виробництві; лабораторія професійної орієнтації і виховання; лабораторія «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр ПТО».

Створення лабораторії змісту професійної освіти і навчання зумовлено необхідністю модернізації змісту професійної освіти з урахуванням динамічних техніко-технологічних змін у галузях виробництва, світових підходів до створення стандартів компетентності, національних рамок кваліфікацій.

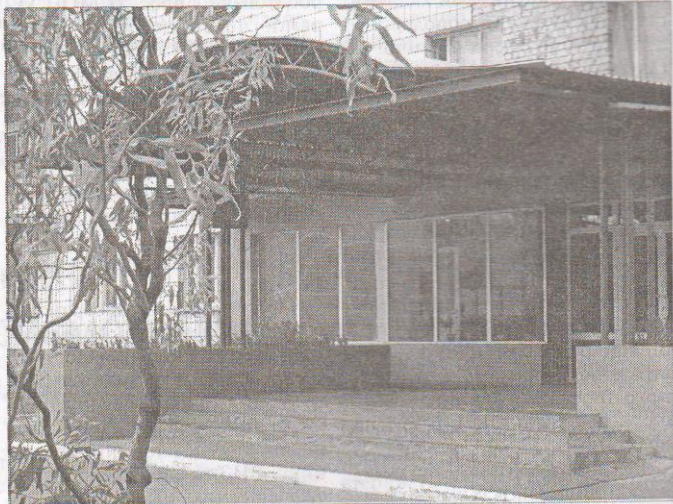
Наукові співробітники цієї лабораторії проводитимуть дослідження теоретично-методологічних засад розробки державних стандартів професійно-технічної освіти нового покоління. У межах цієї теми передбачається здій-

снення глибокого аналізу ринку праці, кваліфікаційної структури, змістових аспектів професійної діяльності, і на цій основі — розробки професійних стандартів з напрямів «Громадське харчування», «Готельний сервіс», «Туризм», «Ресторанний сервіс», «Торгівля», «Швейне виробництво», «Перукарське мистецтво». Заплановано підготовку двох методичних посібників: «Професійні стандарти ПТО: теорія і практика розробки», «Принципи відбору і формування змісту професійного навчання кваліфікованих робітників з інтегрованих професій» для будівельної, швейної галузей, сфери послуг, які стануть у нагоді розробникам про-

фесійних стандартів з професій іншого галузевого спрямування.

Аналіз стану науково-методичного забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ і на виробництві свідчить про відсутність сучасних методик професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки учнів (слухачів) і відповідних методичних посібників, виданих під грифом Міністерства освіти і науки України. Тому організація дослідження з теми «Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників» буде спрямована на методичну допомогу викладачам і майстрам виробничого навчання ПТНЗ у проведенні занять із спеціальних дисциплін, виробничого навчання, виробничої практики на основі підготовлених науковими співробітниками Інституту навчальних і методичних посібників «Методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників», «Методика розробки дидактичних комплексів відповідно до державних стандартів ПТО нового покоління» тощо.

Нові завдання суспільства потребують нового рівня розуміння

Інститут професійно-технічної освіти АПН України

© В. Радкевич, 2008

Валентина Радкевич і Нелля Нічкало

Обговорення проекту
«Енергоефективність в ПТО і на виробництві»

теорії й практики управління освітніми системами. У зв'язку з цим зумовлюється необхідність теоретичного обґрунтування й розробки стратегії управління системою професійно-технічної освіти на загальнодержавному, регіональному рівні, на рівні ПТНЗ, а також розробки науково-обґрунтованих рекомендацій щодо нових технологій і механізмів управління сучасним ПТНЗ, оновлення функціональних обов'язків керівних та інженерно-педагогічних працівників системи ПТО:

У межах дослідження з теми «Децентралізація управління професійно-технічною освітою» науковими співробітниками Інституту також передбачається підготовка методичних посібників «Нормативно-правове забезпечення професійної освіти і навчання в Україні», «Регіональні аспекти управління професійної освіти і навчання», «Децентралізація управління ПТО (міжнародний досвід)», «Науково-методичне забезпечення управлінської діяльності ПТНЗ» тощо.

За умов динамічного техніко-технологічного розвитку галузей економіки, підвищення продуктивності та якості праці, її інтелектуалізації та інформатизації зростає потреба у розгортанні внутрішньофірмового професійного навчання персоналу на ос-

нові гнучких модульних технологій, які дають змогу швидко навчати, перенавчати й підвищувати кваліфікацію робітників без відриву від виробництва. У зв'язку з цим теоретичне і практичне значення матиме дослідження наукових співробітників Інституту з теми «Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві». За підсумками цього дослідження передбачається підготовка Концепції організації професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві, рукописів навчальних і методичних посібників «Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві», «Гнучкі технології професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві», «Сучасні засоби навчання у професійній підготовці виробничого персоналу підприємств», Словник професійної освіти і навчання, бібліографічний показник наукових праць з проблем професійного навчання на виробництві.

Важливим напрямом науково-дослідної роботи співробітників Інституту є обґрунтування психолого-педагогічних засад професійної орієнтації молоді на робітничі професії. Поряд із розробкою Концепції професійної орієнтації молоді на робітничі професії співвиконавцями цієї теми

заплановано створення значної кількості навчальних і методичних посібників, а саме «Методи психодіагностики у профорієнтації молоді на робітничі професії», «Психологічні засади профорієнтаційного консультування молоді», «Професійне виховання майбутніх кваліфікованих робітників», «Естетичне виховання учнівської молоді в ПТНЗ», «Самоврядування у навчально-виховному процесі підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ», «Організація роботи вихователя гуртожитку ПТНЗ».

З метою інформаційно-аналітичного забезпечення модернізації професійно-технічної освіти в умовах ринку праці науковими співробітниками лабораторії «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр ПТО» будуть обґрунтовані системи моніторингу якості й доступності ПТО, адекватні вимогам відкритого європейського освітнього простору та загальносвітовим освітнім тенденціям. Предметом даного дослідження стануть організаційно-педагогічні умови підготовки учнів ПТНЗ до побудови й реалізації професійної кар'єри, науково обґрунтовані підходи до встановлення на ринку праці балансу між попитом і пропозицією у кваліфікованій робочій силі різного галузевого спрямування.

Наукові співробітники лабора-

торії забезпечуватимуть інформаційний супровід бази даних інформаційної системи управління ПТО, розробку методик наповнення інформаційно-аналітичних сайтів професійно-технічних навчальних закладів, науково (навчально)-методичних центрів ПТО тощо.

У ході виконання теми НДР науковими співробітниками лабораторії «Всеукраїнський інформаційно-аналітичний центр ПТО» будуть підготовлені для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів інформаційно-аналітичні збірники «Профтехінфо», а також методичні посібники «Інформаційно-аналітичне управління освітніми системами», «Організація проведення моніторингу результативності підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ» тощо.

У здійсненні наукових досліджень, особливо прикладного характеру, важливу роль відіграватимуть експериментальні педагогічні майданчики, відкриті на базі професійно-технічних навчальних закладів, навчальних підрозділів підприємств, фірм. З цього питання в Інституті вже розпочато певну роботу. Так, відкрито експериментальні педа-

гогічні майданчики: на базі Запорізького центру ПТО швейного і перукарського мистецтва та Вищого комерційного училища Київського національного торговельно-економічного університету з теми «Розробка професійних стандартів»; на базі Роменського ВПУ Сумської області, Бурштинського ВПУ торгівлі та ресторанного сервісу Івано-Франківської області, Дніпропетровського центру ПТО з поліграфії та інформаційних технологій з проблем удосконалення управлінської діяльності ПТНЗ в регіоні, на базі Балинського ВПУ № 36 Хмельницької області з теми «Науково-методичне забезпечення реалізації державних стандартів з професій сільськогосподарського профілю»; на базі Центру ПТО № 1 Івано-Франківської області з теми «Педагогічні засади наступності допрофесійної підготовки учнів загальноосвітньої школи та професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ швейного профілю»; на базі Одеського вищого професійного училища торгівлі та технологій харчування, а також на базі Сімферопольського ВПУ сервісу і дизайну з проблеми формування професійної культури майбутніх

робітників сфери обслуговування.

З метою розробки, апробації та впровадження стандартів компетентності, гнучких модульних технологій навчання персоналу на виробництві розпочато дослідно-експериментальну роботу на базі Навчального центру ВАТ «Українське Дунайське пароплавання» м. Ізмаїла, Навчального центру фірми «Консоль» м. Сімферополь, Кримського державного аграрного навчально-консультативного центру, Севастопольського регіонального центру модульного навчання, Навчально-атестаційного центру Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України.

Безумовно експериментальна база буде поступово розширюватися, а, отже, ті педагогічні колективи ПТНЗ, які мають із зазначених вище напрямів певний доробок або прагнення створити інноваційний навчально-методичний продукт, запрошуємо до співпраці.

Розвиватиметься співробітництво з вищими навчальними закладами, які готують інженерів-педагогів, а також здійснюють підвищення кваліфікації й стажування викладачів і майстрів виробничого навчання ПТНЗ.

У науково-методичному супроводі розвитку системи професійної освіти і навчання Інститут планує об'єднати свої зусилля спільно з Департаментом професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України, а також з Українською інженерно-педагогічною академією, Хмельницьким національним університетом (кафедра теорії і методики трудового і професійного навчання), Подільським державним аграрно-технічним університетом, Київським професійно-педагогічним коледжем ім. Антона Макаренка, індустріально-педагогічними технікумами, обласними науково (навчально)-методичними центрами ПТО.

Спільно з Кримським інженерно-педагогічним університетом, Кримським інститутом післядип-

Учасники проекту «Підвищення ефективності управління ПТО на регіональному рівні в Україні»

ломної педагогічної освіти, Черкаським інститутом післядипломної педагогічної освіти, Донецьким інститутом післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників університету менеджменту АПН України будуть започатковані методологічні семінари, науково-практичні конференції, видання збірників наукових праць.

У скорому майбутньому в Інституті буде створено лабораторію підручникотворення. Це дасть змогу об'єднати навколо Інституту авторів навчально-методичної літератури із числа науковців, педагогів, роботодавців, формувати політику підручникотворення на інноваційних засадах, розробляти вимоги до навчально-методичного забезпечення, створювати дидактичні комплекси, підручники, посібники, методичні рекомендації, педагогічні програмні засоби, а також забезпечувати якісне рецензування підготовленого до друку навчального продукту тощо. Передбачається створення і власного видавничого центру.

З метою вивчення та узагальнення інформації щодо використання сучасних виробничих технологій в галузях економіки й поширення її в ПТНЗ Інститут подав пропозиції до заходів, що пропонуються додатково включити до плану заходів, спрямованих на задоволення потреб ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. № 886-р. щодо створення у 2009 р. лабораторії науково-технічної інформації.

Розширюватиметься участь Інституту в міжнародному проекті «Підвищення ефективності управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в Україні», зокрема в напрямі створення інформаційної системи управління ПТО в регіоні, розробки національної рамкової системи кваліфікації в сільськогосподарському секторі тощо.

Спільно з українсько-німецьким проектом «Підтримка рефор-

ми професійно-технічної освіти в Україні» наукові співробітники Інституту здійснюватимуть наукове дослідження з теми «Енергоефективність в ПТО і на виробництві». Очікується розробка і впровадження у ПТНЗ і на виробництві нового навчального курсу «Основи енергоефективності», а також відповідного програмного забезпечення на електронних носіях. З цією метою в Інституті буде створено Всеукраїнський центр енергоефективності в ПТО і на виробництві і 10 регіональних центрів — на базі ПТНЗ машинобудівного, будівельного, комунального профілів.

Для викладачів навчального курсу «Основи енергоефективності» наукові співробітники Інституту проводитимуть семінари-практикуми, тренінги.

Розширюватиметься співпраця Інституту з Субрегіональним бюро Міжнародної організації праці (МОП), Державним центром зайнятості Міністерства праці і соціальної політики України та Українським науково-методичним центром професійного розвитку Міністерства праці і соціальної політики України з проблем впровадження модульної методології у процес професійного навчання виробничого персоналу, організації відкритого професійного навчання на базі ресурсних центрів, відкритих професійно-технічними закладами, підприємствами.

З метою залучення до наукових розробок Інституту вітчизняних і зарубіжних учених у галузі професійно-технічної освіти передбачається створення Асоціації «Професійна освіта і навчання без кордонів».

Подальшого розвитку набуває аспірантура і докторантура Інституту (очна і заочна / бюджетна і контрактна форми навчання). Переваги у конкурсі на навчання в аспірантурі надаватимуться доповідним педагогічним працівникам ПТНЗ, які є авторами методик навчання, підручників, навчальних посібників і мають здібності до дослідницької діяльності.

Для аспірантів і докторантів в Інституті буде створено спеціальну кімнату, обладнану комп'ютерною технікою, що підключена до Інтернет-мережі.

Проводиться відповідна робота щодо створення в Інституті наукової бібліотеки із сучасним інформаційним забезпеченням.

Значна увага надається поліпшенню умов праці наукових співробітників Інституту. Так, протягом 2008 р. передбачається придбати для приміщень лабораторій офісних меблів на суму 40 тис. грн. і техніки, у тому числі й комп'ютерної, на 165 тис. грн.

Нині розпочато, а у 2009 р. буде завершено ремонт приміщень п'ятого поверху Інституту, частину яких відведено під створення гуртожитку і готелю для співробітників, які працюють згідно з трудовою угодою, а також для учасників конференцій, семінарів, тренінгів, для аспірантів заочної форми навчання, педагогічних працівників ВНЗ і ПТНЗ, які при Інституті проходять стажування.

В Інституті створюється локальна мережа Internet, сайт, а також внутрішня мережа Intranet.

З метою вивчення зарубіжного досвіду розвитку систем професійної освіти і навчання наукові співробітники Інституту відряджатимуться до країн СНД, а також Польщі, Німеччини, Чехії та ін.

Для ознайомлення профтехосвітян України з науковим доробком співробітників лабораторій перспективними напрямками досліджень Інститут братиме участь у освітянських виставках, висвітлюватиме наукове життя в засобах масової інформації.

Вважаємо, що реалізація викладених заходів сприятиме здійсненню досліджень, наближених до реальних потреб профтехосвітянської практики, поліпшенню якісного складу наукових співробітників, зміцненню матеріально-технічної бази Інституту, зростанню престижу Інституту в суспільстві як наукової установи Академії педагогічних наук України.